GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta" iese
Mercurea, Vinerea si Dumineca.
Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe
trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şése
lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Sĕ prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.
Anunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30
cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 3. Vinerĭ 6 (18) Ianuariu. **1884.**

Din causa sântelorŭ serbătorĭ numerulŭ viitorŭ va apare Miercurĭ.

Nou abonamentŭ la

„Gazeta Transilvaniei."

Cu 1-a Ianuariu st. v. 1884 se incepe unŭ nou abonamentŭ, la care învitămŭ pe onoraţii abonaţĭ, amicĭ şi sprijinitorĭ ai fóiei nóstre, rugându-i ca se binevoiéscă a şi-lŭ reînoi de cu vreme pentru ca diarulŭ sĕ li se pótă espeda promptŭ şi fără întrerupere.

Domnii noui abonaţi, şi cari n'au achitatŭ costulŭ abonamentului sunt rugaţi a ne trimite banii séu directŭ prin mandatŭ postalŭ, séu prin Domnii, la carĭ au subscrisŭ abonamentulŭ.

Preţulŭ abonamentului, ce se póte tramite mai uşorŭ prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr., pe şése lunĭ 5 fl.; pe anŭ 10 fl.

pentru România şi alte ţerĭ esterne: pe trei lunĭ 7 francĭ, pe şése lunĭ 14 francĭ, pe anŭ 28 francĭ.

Scrisorile sunt a se adresa **la Redacţiunea „Gazetei Transilvaniei" în Braşovŭ.**

Braşovŭ 6 Ianuariu st. v.

Puçinŭ timpŭ a duratŭ armistiţiulŭ dintre Croaţia şi guvernulŭ ungurescŭ. Pasiunile profundŭ agitate şi nemulţumirea cea mare ce domnesce în poporulŭ croatŭ au isbucnitŭ din nou, deocamdată numai în Agram. Earăşi sunt traversate stradele capitalei croate de patrule militare; earăşi este încungiuratŭ parlamentulŭ croatŭ de gendarmĭ şi poliţiştĭ cu baionetele in puscĭ; earăşi stau gata batalióne de infanteria aşteptândŭ ordinulŭ de a interveni cu puterea la celŭ d'ântaiŭ semnŭ de turburare a liniştei publice.

Omulŭ celŭ mai popularŭ în Agram, idolulŭ junimei, alŭ femeilorŭ şi alŭ mulţimei iritate este adĭ fără indoiélă deputatulŭ Starcevicĭ. Scimŭ de ce limbagiu violentŭ se folosesce acestŭ tribunŭ alŭ poporului în parlamentulŭ croatŭ; scimŭ ce acusaţiunĭ teribile a îndreptatŭ în contra celorŭ din maioritate; ne este cunoscutŭ că pentru acéstă purtare Starcevicĭ a fostŭ chiar eschisŭ pe optŭ dile din dietă şi că după aceea, luândŭ parte din nou la şedinte a întimpinatŭ pe cei din maioritate cu insulte şi mai grave ca înainte, fiindŭ secundatŭ de aderenţii sei. In urma acésta preotulŭ Lonciaricĭ a propusŭ în şedinţă secretă sĕ se escludă din dietă pe timpŭ de optŭ dile şépte Starcevicianĭ. Propunerea acésta nu s'a primitŭ înse, căcĭ le-a fostŭ frică celorŭ din maioritate de urmările unei asemenea hotărîrĭ. Cu tóte astea în diua următóre s'a votatŭ escludarea din cameră a deputatului Starcevicĭ, fiindŭ-că a declaratŭ în plină adunare, că decisiunile luate în şedinţa secretă, cu privire la mănţinerea ordinei în discusiunĭ, nu'lŭ privescŭ.

Acestŭ conclusŭ a produsŭ o iritaţiune nespusă în oraşŭ. Cei ce sunt contra lui Starcevicĭ fură însultaţĭ pe stradă de către studenţĭ cu cuvintele: „Maghiaronĭ afurisitĭ!" ear popa Lonciaricĭ, care facuse propunerea de escludere, cândŭ mergea Miercurĭ pe la órele 3 p. m. din dietă la otelu, a fostŭ atacatŭ de o cétă de tinerĭ, carĭ l'au bombardatŭ teribilŭ cu oue de găină stricate lovindu'lŭ în ochĭ, în dinţĭ, în capŭ şi causându-i marĭ durerĭ. Lonciaricĭ a luat'o la fugă cu capulŭ golŭ. D'intre atentatorĭ numai unulŭ fŭ singurŭ prinsŭ. Intêmplarea acésta a produsŭ mare consternare între deputaţĭ şi între ómenii dela guvernŭ şi dela primăria. Banulŭ pretinde dela primăria ca se iea mĕsurile cele mai rigoróse şi intre deputaţi se ventiléză chiar cestiunea strămutărei parlamentului dela Agram la Essegg.

Întêmplările aceste dovedescŭ, mai multŭ că orĭ ce împartaşirĭ ale diarelorŭ, că nemulţumirea în Croaţia a ajunsŭ la culme. Idea ca Croaţii sĕ se rumpă cu totulŭ de către Ungaria, pentru ca sĕ aibă pace şi se pótă progresa în linişte, se póte dice că adĭ este cea mai poporală în Croaţia. Partidele moderate din dietă nu sunt în clarŭ cu ceea ce voiescŭ, tóte sêmtŭ însĕ că nu s'a făcutŭ destulŭ spre a câştigă garanţii pentru viitorŭ ca se nu mai pótă fi călcată constituţia croată. Estremii parŭ a voi sĕ provóce earaşi turburărĭ şi mĕsurĭ estraordinare spre a impedeca o înţelegere a maiorităţii croate cu Ungurii.

Acuma sĕ discută asupra unei adrese către tronŭ în acéstă cestiune. Voinovicĭ a presentatŭ unŭ proiectŭ în numele partidei naţionale independente în care se cere ca Croaţia se fiă de sine stătătóre. Guvernulŭ din Cislatania — dise Voinovicĭ — a recunoscutŭ drepturile Slavilorŭ din Austria; şi Ungaria trebue se facă astfelŭ în locŭ de a asuprĭ naţionalitătile şi a produce nemulţumire în Croaţia.

Critica situaţiune din Croaţia impune şi Românilorŭ de a veghiă cu mai mare atenţiune asupra intereselorŭ lorŭ.

Prigonirea Românilorŭ.

Terorismulŭ în culme!

Din Munţii apusanĭ ne sosesce tocmai înainte de încheierea foii o corespondinţă importantă, pe care ne grăbimŭ a o aduce la cunoscinţa cetitorilorŭ noştri. Eată-o:

Intregalde (Munţii apusanĭ) în 5 (17) Ianuariu.

Stimate Dle Redactorŭ!... Stapânii noştri au ajunsŭ a se teme şi de frunză şi de érbă din pricina nedreptăţilorŭ, ce le facŭ necontenitŭ bieţilorŭ Românĭ, cari nu cerŭ decâtŭ dreptate şi egală îndreptăţire, de care însĕ vrajmaşii noştri nicĭ nu voiescŭ sĕ audă. Următórea trîstă întêmplare ne arată câtŭ de mare frică ducŭ ei de noi.

Unŭ elevŭ dupa ce a terminatŭ scóla din Intregalde, a fostŭ dusŭ de părinţii sĕi la scóla normală (primară) din Alba-Iulia; din întêmplare baiatulŭ a dusŭ cu sine şi unele poesii naţiunale scrise, pe cari vedêndu-le alţĭ conscolarĭ de ai sĕi de naţionalitate maghiară numai decâtŭ l'au pîrîtŭ profesorilorŭ de acolo. Profesorii luândŭ pe băiatu cu scrisorile l'au dusŭ îndată la directorulŭ gimnasiului, care c'unŭ tonŭ aspru i-a poruncitŭ şi l'a silitŭ sĕ spună de unde a scrisŭ acele poesii. Elevulŭ a respunsŭ, că le-a scrisŭ de pe-o carte dela învĕţătorulŭ, dér nu le-a scrisŭ în scólă, ci acasă. Directorulŭ fără amânare s'a dusŭ la tribunalulŭ reg. din Alba-Julia şi a pîrîtŭ pe învĕţătorulŭ din Intregalde ca pe „unŭ trădătorŭ de naţionalitatea maghiară". Tribunalulŭ numai decâtŭ a citatŭ pe băiatŭ şi judecătorulu l'a provocatŭ seriosŭ sĕ spună, ce feliŭ de poesii s'au învĕţatŭ în scólă, apoi numele conscolarilorŭ sei, în urmă ameninţându'lŭ: „de nu vei spune, că s'au inveţatu in scólă te închidŭ."

În diua următóre, în 20 Decembre spre séră ne pomenirămŭ cu judele László József şi c'unu cancelistŭ, carĭ fură trămişĭ din partea tribunalului din Alba-Julia. Însĕ în acea diuă nu putură lucra nimicŭ din causa nopţii; dér în diua următóre, 21 Decembre, desŭ de diminéţă se duseră în scólă provocândŭ acolo pe învĕţătorŭ sĕ le dé tóte cărţile şi scrisorile dênsului. Inveţatorulŭ voiosŭ le arătă tóte cărţile şi scrisorile, ba încă şi obiectele de învĕţămêntŭ aprobate de autoritatea superióră confesiunală. Dupa aceea au controlatŭ şi lădile şi tóte pulpitele ce se aflară în odaia învĕţătorului, însĕ în deşertŭ, căcĭ nu aflară cartea, după care căutau. Elevii au fostŭ provocaţĭ se 'şĭ arate şi ei scrisorile şi cărţile, dér nicĭ la ei nu aflară astfelŭ de poesii. După ce au căutatŭ tóte unghiuleţele încheiară protocolŭ învestigătorŭ cu învĕţătorulŭ şi cu elevii în presenţa judelui comunalŭ şi a unui juratŭ.

De aicĭ s'au dusŭ la părinţii băiatului din vorbă, controlândŭ şi acolo tóte cărţile şi scrisorile. „Spuneţi dreptŭ — 'i diceau ei — unde e cartea, căcĭ copilulu D-vóstre a spusŭ că aicĭ e cartea din care a scrisŭ acele poesii." În urmă încheiândŭ şi aicĭ procesu-verbalu plecară din Întregalde. Îndată ce pornirá de aicĭ le sosí o scrisóre dela procurorŭ, în care le dice că până ce nu vorŭ afla cartea sĕ nu se misce de aicĭ. Însĕ înzădarŭ, scrisórea nu i-a mai ajunsŭ până în Galda superióră, departare de vre-o 20 chilometri de aicĭ, şi deórece călĕtoria prin aceste locurĭ e fórte periculósă nu s'au mai întorsŭ îndĕrĕptŭ.

S'ar mirá orĭ-care omŭ décă ar vedé ce stâncĭ, ce drumŭ devastatŭ, şi năpastuitŭ de ómenii administraţiei, se află pe unde a venitŭ acea comisiune pe unŭ timpŭ atâtŭ de friguroşŭ. Pentru alte cause, dela cari ar fi atêrnatŭ póte binele poporaţiei, nu ar fi călătoritŭ, însĕ pentru a escrcitá terorismŭ naţionalŭ, spre a băgá frică în inima Românului, ca sĕ nu mai cuteze a dice nicĭ unŭ cuvêntŭ, străbatŭ până unde potŭ.

Dér ii asigurămŭ că cu de aceste nu vorŭ băgá frică în Românĭ, ci ii vorŭ întărîtá numai şi mai tare în contră-le şi vorŭ aprinde şi mai multŭ în pepturile lorŭ iubirea de naţionalitate.

Unŭ proprietarŭ.

P. S. Ordinulŭ ce i s'a înmânatŭ d-lui Iuonŭ Domşa este următoriulŭ:

ad 5778,1883 bftö.

Ordinŭ de perchisiţiă domicilară.

Facêndu-se arătare in contra D-tale la tribunalulŭ reg. cá judecătoriă criminală pentru agitaţiune în contra naţiunei (!) judecătorulŭ de instrucţiă a ordonatŭ, în înţelegere cu procurorulŭ, a se face în contra D-tale perchisiţiă domicilară, prin urmare eştĭ provocatŭ ca înaintea judecătorului de instrucţiă sĕ deschidĭ tóte dulapurile, scrinele şi lădile d-tale din casă şi mai vêrtosŭ cărţile şi scrisorile D-tale se le predai spre cercetare.

Judecătoria învestigatóre a tribunalului reg.
Alba-Julia 20 Decembre 1883.

Iosifu László,
jude instructorŭ.*)

D-lui Iuonŭ Domşa, Întregalde.

---

*) În originalulŭ ungurescŭ:
ad 5778—1883 bftö.

Házkutatási rendelet.

Ön ellen a gyulafejérvári kir. törvényszék, mint bünfenyitö birósághoz nemzet elleni izgatásért bünvádi jelentés tétetvén, a vizsgáló biróság által a kir. ügyészséggel egyetértöleg a házkutatás elrendeltetett, minélfogva felhivatik, hogy a vizsgáló biróság elött házi butorait, szekrényeit nyissa fel és különösen könyveit és irományait bocsássa megvizsgálás alá.

A kir. törvényszék vizsgáló birósága.
Gyulafehérvárt 1883 December 20.

László József,
vizsgáló biró.

Domsa Georg urnak, Intregaldon.

Cronica evenemintelorŭ politice.

Marțĭ au ținutŭ miniștrii ungurĭ mare consiliu spre a se sfătui asupra atitudinei viitóre față de situațiunea creată prin votulŭ magnațilorŭ. Organele d-lui Tisza susțînŭ, că acelŭ votŭ negativŭ n'a adusŭ nicĭ o conturbare în constelațiunile din cameră și că în viitorŭ totŭ vointa d-lui Tisza va fi busola acestei camere. „P. Lloyd" speréză chiar că elementele liberale din „opozițiunea moderată" se vorŭ demite earășĭ la vre-o fusiune cu partida guvernului, în fața curentului reacțiunarŭ. Limbagiulŭ foilorŭ opozițiunale nu justifică însĕ nicĭdecum aceste speranțe, deórece ele atacă tocmaĭ acum cu mare înverșunare cabinetulŭ Tisza.

Fóia principală a Kossuthianilorŭ „Egyetértés" scrie următórele:

„Se vede că domnirea luĭ Koloman Tisza a causatŭ deja disolvarea orĭ căreĭ conducerĭ spirituale și desorganisarea completă morală. Ea a adusŭ pe ómenĭ încetulŭ cu încetulŭ la desperare, căcĭ eĭ vedŭ, că se întăresce necurmatŭ unŭ sistemŭ de guvernămêntŭ, pre cândŭ țéra se prăpădesce și serăcesce. Grabnica cădere a sistemuluĭ luĭ este prima condițiune a mântuireĭ și țéra ar și vedé bucurosŭ căderea luĭ, chiar și atuncĭ, cândŭ pentru momentŭ situația ar deveni maĭ rea, căcĭ astfelŭ trebue sĕ ajungemŭ la drumulŭ mântuireĭ."

„Pesti Napló" scrie următórele:

„Décă Tisza înainte de votare 'și-a luatŭ audiență la regele și décă a cerutŭ și a primitŭ consêmțemêntulŭ luĭ cu politica s'a, cu câtŭ maĭ necesarŭ este acuma, ca ministrulŭ-președinte constituționalŭ sĕ informeze coróna și sĕ-ĭ dé sfatulŭ sĕŭ, ca nu cumva sĕ urmeze unŭ rĕu și o confusiune și maĭ mare. Guvernulŭ se raporteze dér coróneĭ și camera deputațilorŭ se 'șĭ suspendeze sĕtuirile până ce coróna va fi luatŭ decisiunile eĭ. Acéstă e datoria cabinetuluĭ Tisza."

Până acuma organele luĭ Rieger din Boemia se foloseau de unŭ limbagiu fórte reservatŭ față de Ungaria, ba într'unŭ timpŭ se vorbea chiar de-o alianță ungaro-boemă. Astădĭ nu maĭ póte fi vorba de acéstă, căcĭ organulŭ de frunte boemŭ, „Politik" din Praga, se declară pentru politica conservativilorŭ din Ungaria și dice, că „décă le-ar succede a pune pe o basă poporală acéstă politică — și magnații parŭ a fi apucatŭ pe cărarea adeverată — atuncĭ posibilitatea nu este eschisă ca până la alegerile viitóre sĕ se hotărască asupra esistențiĭ séu neesistențiĭ cabinetuluĭ Tisza."

„Românulŭ" esplică întârdiarea, ce o punŭ corpurile legiuitóre pentru a se pronunta asupra revisuireĭ constituțiuneĭ. „Legea electorală — dice elŭ, — fiindŭ cea maĭ mare din tóte legile, déca ea s'ar fi făcutŭ maĭ repede — s'ar fi disŭ — și d'astă dată cu dreptŭ cuvêntŭ, — că ea s'a ticluitŭ între guvernŭ și amiciĭ seĭ. Prin urmare ceĭ, carĭ critică prelungirea studiuluĭ, multele proiecte, ce s'au propusŭ și desele întrunirĭ ale membrilorŭ parlamentuluĭ sunt, după noĭ, cu totulŭ nedreptĭ."

„Monit. ofic. alŭ Românieĭ publică următorulŭ înaltŭ ordinŭ de di:

„Ostașĭ! Dintr'unŭ anŭ în altulŭ instituțiele nóstre militare mergŭ desvoltându-se și cu ele virtutea militară prinde adêncĭ rădăcinĭ în pămêntulŭ Românieĭ. Mulțumindu-vĕ pentru serviciele aduse în anulŭ încetatŭ, vĕ urezŭ sĕ mergețĭ pe aceeașĭ cale în anulŭ ce începe, ca sĕ fițĭ în totdéuna fala PatrieĬ și a Tronuluĭ, ce vĕ privesce cu iubire și încredere. Oficerĭ, sub-oficerĭ și soldațĭ, vĕ uredŭ anĭ mulțĭ." Datŭ în Bucurescĭ, la 1 Ianuariu 1884. — Carolŭ.

La felicitările de anulŭ nou ce ĭ le-a adresatŭ Mitropolitulŭ Primatŭ și d. D. Sturdza, ministru de esterne, Regele Carolŭ a rĕspunsŭ:

„Țéra întrégă mĭ arată în tóte ocasiunile simțemintele sale de iubire și devotamentŭ. Vedemŭ în cuvintele ce nĭ se adreséză o nouă probă a acesteĭ simpatiĭ atâtŭ de scumpe inimeĭ nóstre. Vĕ adresămŭ urările nóstre cele maĭ călduróse cu ocasiunea începutuluĭ acestuĭ anŭ, pe care îlŭ privimŭ cu o deplină încredere. Rugămŭ pe a Totŭ-puterniculŭ sĕ facă, ca acestŭ anŭ sĕ fie plinŭ de bine-facerĭ pentru scumpa nóstră Românià.

Ministrulŭ domenielorŭ Câmpineanu a întreprinsŭ o călĕtoria prin unele orașe ale Europeĭ. A petrecutŭ câteva dile în Pesta, de acĭ s'a dusŭ la Hamburg și va maĭ visită și orașele London, Liverpool și Marsilia. Ministrulŭ este acompaniatŭ de unŭ inginerŭ, care va studia în porturile numite planurile detailate și celelalte așędăminte ale docurilorŭ și întreposiłelorŭ de acolo, spre a folosi esperiințele câștigate la stabilimentele de felĭulŭ acesta, ce se vorŭ înființa în Galațĭ și în Braila.

Se scrie diaruluĭ „N. fr. Presse" din Bucurescĭ, că de astădată recrutarea în România se face cu mare rigorositate. Ministrulŭ de resbelŭ a datŭ ordinŭ comissiunilorŭ de recrutare ca se asenteze chiar și junĭ de aceia, carĭ nu sunt aptĭ pentru serviciulŭ militarŭ, pentru ca se fia întrebuințațĭ la alte ocupațiunĭ pentru armată. De altă parte ministrulŭ de interne a datŭ o circulară cătră toțĭ primariĭ comunelorŭ, provocându-ĭ, ca se nu ierte nimenuĭ de a petrece în comunele respective, déca nu póte dovedí că a satisfăcutŭ obligămêntuluĭ seu militarŭ. Scopulŭ acestoru ordonanțe este de a se împedecă liberarea multorŭ de serviciulŭ militarŭ prin mijlóce de corupțiune.

Generalulŭ Brialmont, după cum se scrie din Bruxela, va fi reactivatŭ în curêndŭ. Scimŭ, că Brialmont a fostŭ pusŭ în disponibilitate de multŭ timpŭ, pentru că elŭ fără concesiunea guvernuluĭ belgianŭ se dusese în România și a lŭcratŭ unŭ planŭ pentru apĕrarea țĕriĭ. Atuncĭ relațiunile dintre România și Austro-Ungaria erau încordate și în nesubordinațiunea luĭ Brialmont se puté cu dreptŭ privĭ o tendință îndreptată în contra Austro-Ungarieĭ, de atuncĭ s'a sĕvĕrșitŭ apropriarea Românieĭ la alianța germano-austriacă.

Unŭ alŭ duoilea pelerinagiŭ la mormêntulŭ luĭ Victorŭ Emanuel s'a făcutŭ în 15 Ianuariu; numĕrulŭ persónelorŭ carĭ aŭ luatŭ parte era fórte însemnatŭ; au fost multe stégurĭ și maĭ multe corpurĭ de musică. Cortegiulŭ a sositŭ la Pantheon cătră amédĭ; defileulŭ s'a făcutŭ cu acelașĭ ceremonialŭ ca la 9 Ianuariŭ. O mulțime însemnată se îmbulzea în trecerea cortegiuluĭ.

Este unŭ faptŭ ce nu se póte tăgăduí, că Germaniĭ carĭ petrecŭ și trăiescŭ în Franția sunt rĕu vedutĭ, sunt suspițiunațĭ și espușĭ la cele maĭ marĭ neplăcerĭ în societate. Situația lorŭ se póte asemĕnă numaĭ cu aceea a Austriacilorŭ din Lombardo-Veneția pe timpulŭ cândŭ acéstă țéră era sub stăpânirea Habsburgilorŭ. Intr'o corespondență din Paris a „Gazeteĭ de Francfurt" se scrie între altele: „In dilele aceste am vĕdutŭ din balconŭ, cum unŭ Germanŭ cu soçia sa erau urmațĭ de-o mulțime furiósă, pescărese și alte precupețe, carĭ sbierau, înjurau și amenințau. Sĕrmana damă era maĭ mórta de gróză. — Unŭ preotŭ germanŭ, care a petrecutŭ maĭ multŭ timpŭ în Franția spune, că acum e periculosŭ pentru Germanĭ de a călĕtorí în Franția. Stăpîna caseĭ unde mâncamŭ, ne-a rugatŭ se nu spunemŭ, că suntemŭ Germanĭ, căcĭ va fi părăsită de toțĭ Francesiĭ, aceștia ĭ-ar fi declaratŭ deja, că nu vorŭ ședé la masă cu Nemțiĭ. — În vagonulŭ drumuluĭ de ferŭ dela Lyon până aicĭ am sêmțitŭ și noĭ ura „mareĭ națiunĭ" cândŭ din nebăgare de sémă amŭ vorbitŭ în limba germană. Bine, că amŭ scapatŭ fără sĕ fimŭ însultațĭ în fața de cătră domniĭ din cupeu!"

Din Odesa se anunță, că în 10 Ianuariu a muritŭ acolo generalulŭ Fadejev, celŭ maĭ mare inimicŭ alŭ Austrieĭ acela, care a disŭ că: "Drumulŭ la Constantinopole merge prin Viena." Generalulŭ era în vêrstă de cincĭdecĭ anĭ.

Se telegrafézâ din Petersburg diaruluĭ „Daily News" că toțĭ asasiniĭ locot.-colonelulŭ Sudeikin au fostŭ arestațĭ. Polițiа a rĕușitŭ sĕ pună mâna pe birjarulŭ care a condusŭ pe douĭ din omorîtorĭ după ce crima a fostŭ consumată și acestŭ birjarŭ a arĕtatŭ casa unde eĭ au descinsŭ.

Situațiunea în Ungaria.

Într'o singură óră — scrie „N. Fr. Presse" cu data de 14 Ian. st. n. — aŭ isprăvitŭ deputații din camera Ungarieĭ desbaterea asupra budgetuluĭ. O discutare, care altă dată dură sĕptămânĭ întregĭ, cu prilejulŭ căreia se făcea o revistă amĕnunțită a politiceĭ guvernuluĭ și la care luau parte matadoriĭ tuturorŭ partidelorŭ pentru de a clarifică posițiunea lorŭ față de ceĭ dela cârmă și pentru de a arĕta din care causă sprijinescŭ, séu suntŭ în potriva proiectuluĭ de budgetŭ — acéstă discutare, abia începută, se și încheiă. Casulŭ acesta este singurŭ în analele parlamentuluĭ ungurescŭ. Nu numaĭ partida guvernamentală observă de astă dată o reservă așa de mare. Nicĭ unulŭ din conducĕtoriĭ opozițiuneĭ moderate nu se însinuă la cuvêntŭ și stânga estremă se mulțămĭ cu câte-va cuvinte, prin care 'șĭ marcă în câtŭ-va atitudinea sa contrară proiectuluĭ presentatŭ de guvernŭ.

Se póte afirmă așa-dară, că în realitate budgetulŭ nu s'a desbătutŭ de locŭ în generalŭ, și lucrulŭ acesta ne arată situațiunea din Pesta maĭ lămuritŭ decâtŭ rapórtele cele maĭ ample.

Cu tóte că foile guvernamentale numescŭ votulŭ de alaltăerĭ din casa magnațilorŭ o episodă neînsemnată, cu tóte că se susține că acestŭ votŭ nu va avé nicĭ o consecință în ceea-ce se atinge de ministeriulŭ actualŭ și de partida sa, faptele înse-șĭ desmințescŭ aceste asertiunĭ în modulŭ celŭ maĭ eclatantŭ.

Sĕ nu maĭ fi avutŭ în adevĕrŭ afară de d-niĭ Mocsáry și Gruber nicĭ unulŭ dintre membriĭ cameriĭ ungurescĭ vre-o câte-va cuvinte de disŭ, în care sĕ atingă întregulŭ organismŭ alŭ statuluĭ și modulŭ, în care se guvernéză acesta? Nu cum-va consternațiunea generală și presimțirea, că mâne chiarŭ se va puté schimba situațiunea cu totuluĭ totŭ, le-a închisŭ la toțĭ gurile?

O mișcare seriósă a începutŭ a se manifesta în Ungaria; acésta nu se maĭ póte negă. Frivolitatea, cu care de obiceiŭ se întêmpina deosebitele întêmplărĭ, a dispărutŭ cu totulu, și cu toțiĭ simtŭ, că acum nu maĭ póte fi vorba numaĭ despre legea de căsătoriă între Creștinĭ și Evreĭ. Coalițiunea din Sâmbăta trecută n'are de gândŭ a se disolvă așa de curêndŭ. Ca și individulŭ, partidele crescŭ cu aspirațiunile lorŭ. Organele coalițiuneĭ vestescŭ, că primulŭ succesŭ este punctulŭ de plecare alŭ năsuințelorŭ bine formulate ulterióre, și se vorbesce, că în conferențele ținute sub presidiulŭ conteluĭ Cziráky s'arŭ fi decisŭ, ca se se continue cu tótă energia lupta împotriva cabinetuluĭ Tisza, împotriva „întreguluĭ sistemŭ", după cum se esprimă aliațiĭ austriacĭ aĭ clericalilorŭ și antisemițilorŭ ungurescĭ.

Pe cândŭ în Pesta coalițiunea reacționarilorŭ a pregătitŭ o perdere cabinetuluĭ Tisza, în Agram relațiunile se facŭ din di în di totŭ maĭ acute. Ceea-ce se petrece aicĭ, este sabatulŭ celŭ maĭ infernalŭ, ce s'a petrecutŭ vre-o-dată în vre-o cameră. O mare sĕlbătaciă și lipsă de cultură ese la ivélă și maĭ pre susŭ de tóte se manifestéză cu tótă puterea posibilă o ură neîmpăcată față de statuluĭ ungurescŭ și față de națiunea maghiară. Cu-o astfelŭ de representanță orĭ și ce guvernare și orĭ și ce administrare este imposibilă. A dovedí acéstă, se pare că este scopulŭ Starcevicianilorŭ. Metodicŭ caută acestia sĕ provóce o disolvare a dieteĭ lorŭ. Eĭ voiescŭ, sĕ-lŭ constringă pe ministrulŭ presidentŭ ungurescŭ a efectuí acéstă disolvare, ca astfelŭ sĕŭ se escrie alegerĭ noue, séu sĕ încrédă comisariuluĭ regescŭ guvernarea fără concursulŭ dieteĭ. Socotéla lorŭ este făcută cu multă șiretenia. Eĭ sciu câtŭ de grea și câtŭ de amară este pentru d-lŭ Tisza decisiunea pentru una din aceste doue modalitățĭ; sciu în ce perplecsitate va fi adusŭ prin acéstă alternativă.

Simultaneitatea celorŭ întêmplate în sala museuluĭ din Pesta și în dieta din Agram se fie numaĭ o întêmplare? întrébă maĭ departe diarulŭ vienesŭ.

Rĕspunsulŭ este: Numele Windischgrätz și Jellacic sûntŭ earașĭ presemnele unorŭ partide politice. Este alianța tuturorŭ acelora carĭ urgisescŭ liberalismulŭ și carĭ de unŭ deceniu și jumĕtate nutrescŭ în pepturile lorŭ o ură neîmblânditā împotriva dualismuluĭ. Consternațiunea ce se pare că domnesce în Pesta, documentéză, că în fine și ceĭ din capitală începŭ a înțelege coincidența lucrurilorŭ. Lupta împotriva sistemuluĭ liberalŭ și dualisticŭ este alŭ duoilea capitulŭ alŭ mareĭ peripeții, la care asistămŭ.

Visitele de principĭ și cancelarĭ.

Sĕ admitemŭ pentru unŭ momentŭ că aceste visite neconteníte de principĭ și cancelarĭ tindŭ a pune pacea Europeĭ pe o temeliă durabilă, că liniștea popórelorŭ a dobênditŭ garanțiĭ nouĭ la Berlinŭ, Viena și Roma.

în Friedrichsruhe și în Gastein. Cu tóte acestea în fondulŭ astorŭ convorbirĭ se află ceva, care ar trebui se neliniștéscŭ pe toțĭ amicii libertății. Pe când împĕratulŭ Wilhelm adună împrejurulŭ sĕu la Homburg „unŭ parterre de principĭ“, sĕ vorbea de o alianță a monarchilorŭ, de o apropiere a dinastiilorŭ contra mișcărilorŭ revoluționare ale poporelorŭ, și aceeașĭ vorbă se respîndĭ în publicŭ, cândŭ principele moștenitorŭ alŭ Corónei germane se duse la Madrid și cândŭ la întórcere visită pe supremulŭ Pontifice în Vaticanŭ. Vechia opositiune dintre poporŭ și dinastie, dintre poporŭ și guvernŭ învià earășĭ și organele principelui Bismark precum și ale lui Leon XIII priimiră misiunea de a face cunoscută lumii conjurația capetelorŭ încoronate contra libertații popórelorŭ. În Germania ministrii corónei au începutŭ deja lupta contra representanțilorŭ poporului, cărora li se pune înainte prerogativele împĕratului, de câteorĭ membrii Reichsrathului încércă a reclama pentru dênșii drepturile parlamentare, de carĭ se bucură adunările representative în cele-l'alte țerĭ constituționale. În Rusia nu numai nu s'a realisatŭ până acum nicĭ una din numerósele speranțe ce se puseseră în ceremonia încoronării Țarului, dér încă se accentuéză din ce în ce mai tare domnia absolută, căreia nihilismulŭ, după o pausă lungă, 'i opune éráșĭ fiorósele lui atentate. În Serbia resistența legală a poporului contra transgresiunilorŭ guvernului este înăbușită în sânge. În Spania, conservatorii, carĭ se silescŭ sĕ tragă tóte puterile statului la dênșii, se bucură de simpatiile intreitei alianțe. În Danimarca unŭ ministerŭ reacționarŭ este ținutŭ de rege la cârma statului, cu tóte manifestările voinței poporului și a representanților sĕi. In fine în Norvegia întinderea neconstituționala a dreptuluĭ de veto alŭ corónei formézá obiectulŭ unui procesŭ intentatŭ miniștrilorŭ de către adunarea națională.“

„Și putemŭ noi óre închide ochii în fața unorŭ dovedĭ atâtŭ de plausibile? Trebue óre sĕ vedemŭ în aceste vizite și contra-visite ale celorŭ marĭ numai unŭ semnŭ de politeță, séu, din contra, o pressiune făcută cu consciință de către guvernŭ asupra parlamentelorŭ, de către autoritate asupra alegĕtorilorŭ? Este óre o simplă coincidență, că torii englezi, pentru ca sĕ împiedice urmările unei întinderĭ a dreptului electoralŭ, au începutŭ sĕ strige ca și d. Bismarck în Germania după reforme sociale? Décă întreita alianță 'și-a propusŭ numai mănținerea păcii cu prețulŭ sugrumării popórelorŭ, apoi vieața ei nu va fi de lungă durată. Popórele, este adevĕratŭ, sunt setóse de liniște; însĕ pacea nu este scopulŭ finalŭ, ci numai unŭ mijlocŭ de a ajunge la idealurĭ de ordine mai înaltă. Viitorulŭ va fi cu aceia carĭ luptă pentru adevĕratulŭ bine alŭ națiunilorŭ, pentru desvoltarea lorŭ în libertate. („Națiunea“.)

Alegerile municipale în comitatulŭ Ciucului.

Onorate D-le Redactore! De vreme ce în prețuita D-Vostre fóie încă până adĭ nu s'a publicatŭ nimicŭ despre alegerile amploiațilorŭ municipalĭ din comitatulŭ Ciucului (Csik) în care în totalŭ locuescŭ aprópe 18,000 de suflete Românĭ, și în care se află situatŭ cerculŭ Tulgheșului, numitŭ și „cerculŭ munteanŭ“, ce constă din 7 comune locuite aprópe cu desĕvêrșire numai de Românĭ, a cărorŭ numĕrŭ se urcă preste 10,000 suflete, și carĭ nu vorbescŭ altă limbă de câtŭ cea românéscă, deși cam târdiu totuși în interesulŭ causei nóstre comune îmĭ ieau voie a aduce la cunoscința publică următórele:

Cerculŭ Tulgheșului s'a înființatŭ încă după încetarea absolutismului, și — fie disŭ spre lauda Secuilorŭ din acestŭ comitatŭ — de atuncĭ până la ultima restaurare s'a administratŭ totŭ de pretorĭ (subprefecțĭ) românĭ. Celŭ din urmă a fostŭ D-lŭ Ioanŭ Urziceanŭ născutŭ și crescutŭ din sînulŭ acestui cercŭ, care din anulŭ 1862 până în lunile prime ale anului 1871 a funcționatŭ ca ajutorŭ de pretore, din Aprile 1871 până la finea acelui anŭ ca pretore substitutŭ, ér din 1 Ianuariu 1872 până în 31 Decembre 1883 a funcționatŭ ca pretorŭ. În acestŭ restimpŭ de serviciu D-lŭ Ioanŭ Urziceanŭ prin purtarea s'a loială, amicabilă, prin punctualitatea și sîrguința s'a, prin iubirea de dreptate prin năsuința de a promova între marginele legei causa învĕțămĕntului și bisericéscă fără ca sĕ jignéscă dreptulŭ unuia și sĕ suprime pe alŭ altuia, și prin ținerea de bună armonià între diferitele naționalitățĭ — căcĭ afară de Românĭ mai locuescŭ în acestŭ cercŭ, Ungurĭ, Nemțĭ, Armenĭ, Grecĭ și chiarŭ Turcĭ — în așa mare mĕsură și-a câștigatŭ încrederea, simpatia și amórea întregei poporațiunĭ din cercŭ, încâtŭ înainte de alegere cu vre-o 3 sĕptĕmânĭ s'a înaintatŭ unŭ momerandŭ la D-lŭ comite supremŭ Mikó Bálint subscrisŭ de toțĭ amploiații diferitelorŭ oficie de statŭ reg. dela oficiurile vamale, contumațiale și financiale, de toțĭ comercianții, de tótă preoțimea și învĕțătorii, de inteligența tuturorŭ naționalitățilorŭ din cercŭ, prin care s'au descrisŭ tóte jurstările cercului și a locuitorilorŭ, și s'a arătatŭ, că de órece D-lui Ioanŭ Urziceanu 'i sunt cunoscute cu de a mĕruntulŭ tóte împrejurările cercului și starea poporului, cunósce natura lui, și după esperiența, ce și-a câștigatŭ mai lesne va puté susține buna armonià între diferitele rasse, — dorința întregului poporŭ din cercŭ este, ca totŭ dênsulŭ sĕ fie realesŭ, cerêndu-se totodata, că de vreme ce cerculŭ Tulgheșului din causa măiestritei legĭ electorale posede numai 3 membri municipalĭ, pentru alegĕtorii celorlalte cercurĭ, înainte de începerea actului de alegere sĕ se cetéscă acelŭ memorandŭ, ca alegĕtorii sĕ fie orientațĭ despre dorința locuitorilorŭ cercului Tulgheșŭ.

Până înaintea alegerei cu vre-o 2 sĕptĕmânĭ din tóte semnele se putea presupune, că dorința cercului va fi realisată. D. Ioanŭ Urziceanŭ la tóte consultările preliminare a fostŭ numai singurŭ candidatŭ pentru postulŭ de pretore din Tulgheșŭ, cu care ocasiă unii dintre Ungurii alegĕtori se esprimau cam în următorulŭ modŭ: „nem, hogy Urziceanŭ el mellőzük, hanem ha ö nem volna egy olyant a földfenekéből is előkellene teremteni, mert Fölgyesbe csak egy olyan ember álhat meg mint szolgabiró“. *)

În dilele d'antâi ale lunei Decembre venindŭ la d. Urziceanŭ Armĕnulŭ născutŭ în Tulgheșŭ Dr. Lázár János, fostŭ scriitorŭ onorarŭ la careva ministeriu în societatea altorŭ trei Armenĭ se dechiară, că dênsulŭ încă voiesce a concura la postulŭ de pretore în Tulgheșŭ și propune d-lui Urziceanŭ sĕ nu concure ci sĕ se îndestuléscă cu postulŭ de adjunctŭ promițîndu-i, că-lŭ va mai remunera cu ceva pe lângă salariulŭ de adjunctŭ. D. Urziceanŭ însĕ indignându-se de acéstă cutezanță nerușinată l'a îndrumatŭ se-șĭ cerce norocul pe altă cale. Din acestŭ minutŭ Armenii, carĭ ca comercianți sunt în unŭ mai mare numĕrŭ membri decâtŭ Secuii în representanta municipală — au începutŭ lupta în contra lui Urziceanŭ folosindu-se de tóte apucăturile, ce le póte inventa o minte de Armênŭ speculantŭ, respândindŭ vestea, că Urziceanŭ nutresce idei daco-românescĭ, cochetéză cu cei din România ș. a. adecă s'au folositŭ de arme, cu carĭ în era fericitóre de astadĭ potŭ lupta cu succesŭ sigurŭ în contra orĭ și căruĭ Românŭ, mai cu sémă într'unu comitatŭ, unde toțĭ Neromânii fără a mai cerceta încâtŭ sunt adevĕrate scorniturile — vĕdŭ în fiecare Românŭ câte unŭ vêndĕtorŭ de patriă.

Întru asemenea împrejurărĭ ne-a găsitŭ diua de 27 Decembre adecă diua alegerei funcționarilorŭ, în care după formalitățile îndatinate de deschidere și după alegerea și designarea membrilorŭ comisiunei candidătóre și a celeĭ pentru culegerea voturilorŭ, începêndu-se votisarea, s'a pusŭ în mișcare în contra partidei d-lui Urziceanŭ o armadă întrégă de Armenĭ în frunte cu advocații lorŭ Lázár Menyhért, Csiki Dénes, Dr. Fejér, precum și toțĭ amploiații din gremiu, cu doi deputațĭ dietalĭ și cu vice-comitele Becze Antal, fostŭ advocatŭ și prea deoblegatŭ advocatului Menyhért, unulŭ dintre cei mai înverșunațĭ inimicĭ ai elementului românescŭ; acésta cétă a începutŭ în publicŭ și fără nicĭ o sfiélă cu totŭ soiulŭ de calumnii și apucăturĭ diavolescĭ a agita în contra D-lui Urziceanu și a intimidă partida secuiéscă, care era de partea lui, ca sĕ nu cumva sĕ-lŭ alégă, căcĭ dênsulŭ cu cea d'ântâiŭ ocasiune „unindu-se cu cei din România le va deschide calea ca sĕ între în țéră;“ déca nu-ĭ putea seduce cu scornitúrĭ, ișĭ luau refugiulŭ la corumpere cu banĭ, éră pe alții, carĭ nu se lăsară nicĭ în acestŭ modŭ a fi seduşĭ îĭ chemară la sine mai marii comitatului și le poruncirá, că nu pe valachŭ ci pe Lázár sĕ-lŭ alégă, și pe lângă tóte aceste cândŭ s'a dechiaratŭ votarea de finită, D. Urziceanŭ era în avantagiu cu 5 voturĭ: vedêndŭ însĕ acésta puternicii comitatului au făcutŭ presiune asupra membrilorŭ comisiunei de strîngerea voturilorŭ, încâtŭ din 7 inșĭ 6 și-au datŭ votulŭ pentru Lázár, ér alŭ 7lea, subinspectorele de dare Molnár Lajos, omŭ mai de consciință pre lângă tóte inpintenarile din partea colegilorŭ sĕi nu s'a lăsatŭ a fi sedusŭ dicêndŭ: nu voescu, ca sĕ me mustre consciința, că eu amŭ decisŭ asupra sórtei unui omŭ și-a lŭ nenorocĭ și a votatŭ pentru D. Urziceanu, încâtŭ ambii candidațĭ au obținutŭ voturĭ egalĭ. Cetirea resultatului votării o a îndeplinitŭ membrulŭ comitetului Császár József într'unŭ tonŭ atâtŭ de slabu și nesigurŭ, încâtŭ se vedea din tóte mișcările lui, că cele ce s'au făcutŭ nu s'au făcutŭ pe calea prescrisă de lege și onestitate: la audulŭ neașteptatŭ alŭ acestui resultatŭ și-au manifestatŭ indignațiunea mai mulțĭ alegĕtorĭ de posiția mai însemnată și nepreocupațĭ.

După cetirea resultatului alegerei, Comitele supremŭ în locŭ sĕ decidă prin votulŭ lui séu prin tragerea de sorțĭ, căcĭ votisarea s'a întêmplatŭ numai între duoi, a enunciatŭ, că de vreme ce Urziceanu și Lázár au căpĕtatŭ voturĭ egale, între dênșii în diua urmatóre se va face din nou alegere; acésta a fostŭ apă pe móra contrarilorŭ, căcĭ în decursulŭ nopțiĭ pe o parte din alegĕtorii secuĭ țĕranĭ ai D-lui Urziceanu, carĭ locuiau mai departe, amăgindu-ĭ, că nu va mai fi alegere i-au făcutŭ sĕ mérgă acasă, éră pe o parte prin promisiunĭ, întimidărĭ și corupțiunĭ seducêndu-i alegerea a 2-a avŭ de resultatŭ 61 de voturĭ pentru Urziceanu și 91 pentru candidatulŭ armênŭ Lázár.

In acestŭ modŭ a cădutŭ candidatulŭ nostru Urziceanu, care în restêmpŭ de 13 anĭ ne-a condusŭ destinulŭ acestui cercŭ, și prin silință nemărginită, iubire de dreptate, năsuință de a promova causa învĕțămĕntului și bisericéscă, sêmțŭ curatŭ de Românŭ și adevĕratŭ cetațanŭ, maniere blânde, însĕ în afacerile oficióse strictŭ și energicŭ, s'a făcutŭ pentru totdéuna neuitatŭ nu numai la Românĭ ci fără esceptiune la toțĭ locuitorii acestui cercŭ fie orĭ de ce naționalitate, Românii în tótă privința atâtŭ de apĕsațĭ au pierdutŭ în D-lŭ Urziceanu unŭ povĕțuitorŭ ca și care cu greu vorŭ mai afla. Numai unŭ Juda s'a aflatŭ între noi care a lucratŭ în contra D-lui Urziceanu, și acesta nu este altulŭ decâtŭ Dumitru Drăganŭ alias Druga, de presente învĕțătorŭ substitutŭ într'o comună; dênsulŭ a scrisŭ o mulțime de epistole pe la alegĕtorii secuĭ din comitatŭ, ca nu cumva sĕ alégă pe Urziceanu căcĭ este contrariulŭ celŭ mai înverșunatŭ alŭ Ungurilorŭ, acelŭ Drăganŭ, pe care, l'a îndemnulŭ D-lui Urziceanu, l'a datŭ părintele sĕu la șcólă, pe care D. Urziceanu l'a primitŭ în cancelaria s'a și l'a ocrotitŭ optŭ anĭ de dile.

Din cele dise se póte vedé, că nu Secuii din comitatulŭ Ciucului au causatŭ căderea candidatului nostru, căcĭ laudă simțului de dreptate, ce l'au arĕtatŭ până acumŭ Secuii față de Românii din acestŭ cercŭ. Mai mulțĭ s'au esprimatŭ cam așa: „anyi román megérdemli, hogy saját nemzetéből bár egy tisztviselője legyen“ *), ci Viceecomitele Becze Antal și consoçii lui (de multe afacerĭ) Armenii, carĭ îmbogățindu-se mai mare parte din sudórea Românilorŭ începŭ acum a se amestecа și în conducerea afacerilorŭ comitatului și a'șĭ redică nasulŭ prea susŭ, până va fi dĕbĕlăzatŭ odata cu rușine.

În fine mĭ-iau voie a vĕ mai aduce la cunoscința D-le Redactorŭ, că dintre funcționarii alesĭ din nou dela pretura Tulgheșului nicĭ unulŭ nu șcie românesce, ba chiarŭ și servitorulŭ de oficiu, care scica românesce, a fostŭ înlocuitŭ prin altulŭ, care nu scie nicĭ o bóbă românesce așa dérŭ Românii décă voescu a fi înțeleșĭ de noii funcționari se învețe unguresce!!

Unŭ Românŭ din cercŭ.

*) Pe românesce: Nu numai că nu vomŭ depărta pe Urziceanŭ, dér décă nu l'amŭ avé arŭ trebui sĕ-lŭ scótemŭ din fundulŭ pămĕntului, pentru că în Tulgheșŭ numai unŭ asemenea omŭ póte sĕ esiste ca subprefectŭ.

*) Pe românesce: Atâta marŭ de Românĭ merită, ca din naționalitatea lorŭ sĕ aibă măcarŭ unŭ singurŭ funcționarŭ.

Comerciulŭ exteriorŭ alŭ Românieĭ în 1882.

Dilele aceste a apărutŭ o broșură oficială întitulată: „Tabloŭ generalŭ indicândŭ comerciulŭ Românieĭ cu statele străine în anulŭ 1882.“ Eată cifrele de căpitenià din acéstă lucrare:

In anulŭ 1882 cantitatea importului României sĕ urcă la 407,703 tone, ér a exportului la 1,809,542 tone; în ceea ce privesce valórea țéra a importatŭ în acestŭ anŭ mărfuri de 268,851,921 lei și a exportatŭ de 244,730,199 lei. Dela importŭ fisculŭ a perceputŭ 13,259,734 lei și dela exportŭ 2,340,670. Din cifrele de mai susŭ resultă, că importulŭ covĕrșesce exportulŭ Românieĭ cu 24,121,722 lei. Comparândŭ acum cifrele anului 1882 cu cele ale anului 1881, vedemŭ în adevĕrŭ, că importulŭ s'a micșoratŭ în anulŭ trecutŭ cu 5,905,537 leĭ și exportulŭ a sporitŭ cu respectabila sumă de 38,211,882, ceea ce e unŭ faptŭ înveselitorŭ; totuși nu-ĭ mai puținŭ adevĕratŭ că deficitulŭ anului trecutŭ e încă mare. Diferența în plus ce se vede la cantitatea exportuluĭ nu provine de aiurea, decâtŭ că România exportă materii prime și grele, în deosebĭ cereale, pe cândŭ din contră impórtă obiecte fabricate și în comparațiă ușóre.

Cu privire la statele, cu cari România se află în cele mai multe și mai importante legăturĭ comerciale, Austro-Ungaria este aceea care stă în fruntea tuturorŭ. Mărfurile ce impórtă din acésta monarchiă se urcă la 134,514,529 leĭ, ér cele exportate d'abia ajungŭ cifra de 74.706,217. Dupa Austro-Ungaria vine Anglia cu 35,430,204 leĭ importŭ și 97,669,276 leĭ exportŭ; apoĭ Germania cu 30,291,315 leĭ importŭ și 5,506,936 exportŭ; Francia cu 23,089,684 importŭ și 26,744,978 exportŭ; Turcia cu 10,352,425 importŭ și 12,599,971 exportŭ; Rusia cu 8,969,133 importŭ și 7, 744,318 exportŭ; Bulgaria cu 4,033,429 importŭ și 4,619,786 exportŭ; Grecia cu 4,145,198 importŭ și 1,913,817 exportŭ; în urmă vinŭ Belgia, Italia, Elveția și alte state. Statulŭ acela, dela care impórtă România mai puținŭ e Spania (4,104 lei) și acelŭ unde exportă mai puținŭ e Egiptulŭ (84,375 lei.)

Anulŭ bisecstilŭ.

Diarulŭ L'Italie din 10 Ianuariu publică urmatórele:

Noulŭ anŭ, care se apropie c'unŭ pasŭ de sfîrșitulŭ vécului alŭ noue-spre-decelea, este bisecstilŭ. Câte-va cuvinte asupra acestei bisectilitățĭ sunt deci la loculŭ lorŭ.

Anulu scolarŭ ne coincidândŭ c'unŭ numerŭ esactŭ de evoluțiunĭ ale lunii, a resultatŭ, pentru tóte popórele, carĭ au adoptatŭ unŭ calendarŭ lunarŭ, neajunsulŭ de a vedé aceleașĭ epoce ale anului, aceleașĭ serbatorĭ, de esemplu, cădêndu succesivŭ în toțĭ anotimpii; acestŭ faptŭ se întêmplă astădĭ la Turcĭ.

Pentru a îndreptá acestŭ neajunsŭ și acéstă confusiune, Iuliu Cesare, patrudecĭ și șése de anĭ înainte de era crestină, a însărcinatŭ pe Sosigen, filosofŭ și astronomŭ din Alexandria, sĕ reformeze calendarulŭ romanŭ; acesta adoptá unŭ anŭ de 365 dile și ¼.

Dér, fiindŭ că anulŭ civilŭ trebue neapăratŭ sĕ fie compusŭ dintr'unŭ numeru intregŭ de dile s'a convenitŭ sĕ se adaugă la fiecare alŭ patrulea anŭ erórea de o di resultândŭ din cele patru părțĭ neglijate și de a socotí la fiecare patru anĭ unŭ anŭ de 366 de dile.

Din cause religiose, acéstă di intercalară fŭ așezată după a șésea di înainte de calendele lui Marte, adică înainte de 1 Marte (Romanii numeau „calendae" prima di a fiecărei lunĭ); și fiindŭ că acéstă a șésea di, în modulŭ de a socotí alŭ Românilorŭ, era designată prin cuvintele s e x t o a n t e c a l e n d a s (a șésea înainte de calende). diua intercalară luà numele de b i s - s e x t o c a l e n d a s (di dublă).

Dândŭ denumirii latine o formă francesă nu e decâtŭ unu pasŭ pentru a ajunge la bisextilŭ, nume datŭ fiecărui anŭ de 366 dile.

Eacă calendarulŭ iulianŭ, în care fiecare anŭ a căruia milesimŭ este divisibilŭ prin 4, e unŭ anŭ bisecstilŭ.

Astfelŭ anulŭ 1884 este bisecstilŭ, fiindu-că 84 este divisibilŭ prin 4.

Dér luândŭ anulŭ de 365 dile 25, se comite o erróre în plus, care acumulându-se trebuie sĕ aducă din nou desordinea în evaluarea timpului.

În adevĕrŭ 1257 anĭ după acéstă primă reformă, erórea devenise de dece dile și echinocțiulŭ de primăvéră avŭ locŭ la 11 în locŭ de 21 Marte.

La 1570 unŭ celebru medicŭ din Calabria, numitŭ Silio, presintă papei Gregoriŭ XIII unŭ proiectŭ de reformă care deveni basa calendarului gregorianŭ.

Gregoriu XIII decise mai ântĕiŭ că a duóa dĭ după 4 Octombre 1582 va fi 15, scoțêndŭ astŭ-felŭ duóĕ dîle din anulŭ curinte; pentru a împedeca apoi ca erórea sĕ se reproducă, s'a convenitŭ sĕ se suprime trei bisecstilĭ la fia-care patru sute de anĭ, nefăcêndŭ bisecstilĭ, pentru aniĭ seculari, de cătu aceia a cărora sutimĭ a milesimei arŭ fi divisibile prin 4. Astŭ-felŭ 1600 a fostŭ bisecstilŭ, 2000 va fi asemene.

Cu tóte aceste mai esistă încă o eróre anuală în călindarulŭ Gregorianŭ; dér pentru ca acéstă eróre acumulându-se, sĕ fiă de o di, vorŭ trebui 4,237 anĭ.

Decĭ, astŭ-felŭ cum este, călindarulŭ Gregorianŭ corespunde tutuorŭ trebuințelorŭ actuale și este adoptatŭ astă-dĭ maĭ de tóte popórele civilisate.

Numai creștinii de ritu grecescŭ au conservatŭ calendarulŭ Iulianŭ; datele lorŭ suntŭ în întârdiere cu 12 dile după datele celorŭ-lalte popóre ale Europei, fiindŭ că la cele 10 dîle suprimate în 1582 s'au adăugatŭ 2 dile bisecstile în 1700 și 1800. „Rom."

Diverse.

(Botezulŭ Domnului) s'a serbatŭ adĭ cu mare pompă la biserica dela Sf. Nicolae din Scheiu. Inaintea bisericei în piața din Prundu a fostŭ aședată o companiă de soldațĭ cu musică din regimentulŭ c. r. de infanteriă nr. 2 de aicĭ sub comanda d-lui câpitanŭ Cvianovicĭ (Sêrbŭ), cu locotenenții: Bârseanu, Literatŭ și Hălmagyi și sublocotenentulu Negrea (toțĭ patru Românĭ). Compania era compusă totŭ din feciorĭ Românĭ. La sânțirea apei miliția a datŭ trei salve. După aceea îngenunchiându cu toții au fostŭ botezațĭ de către părintele protopopŭ Petricŭ.

(Concertu.) Orchestra d i l e t a n ț i l o r ŭ din Brașovŭ va arangia Marțĭ în 8 (22) Ianuariu séra în localitățile redutului orășănescŭ unŭ c o n c e r t ŭ cu d a n s ŭ cu concursulŭ musicei orașului. Bilete se potŭ căpetá în librăria Zeidner și la ceasornicarulŭ Biro.

(Direcțiunea postelorŭ) din Sibiiu a luatŭ o mĕsură salutară. Din causa multeloru plângerĭ, că unele oficii postale nu predau abonențilorŭ diarele îndată ce sosescŭ, ci le rețînŭ, ca sĕ le cetéscă amploiații séu alții, direcțiunea postelorŭ reg. ung. din Sibiiu provócă tóte oficiele postale de a observá cu strictețâ dispozițiunile existente și amenință pe toțĭ impiegații dela postă, carĭ nu vorŭ înmâna neamânatŭ abonențilorŭ diarele, că vorŭ fi demisionațĭ.

(Invitare.) Onor. D. D. membri ai societații române de lectură din Caransobeșŭ internĭ și esternĭ suntŭ poftițĭ la adunarea generală ordinară pe 14 Ianuariu 1884 st. v. la 4 óre d. a. în localitatea societații.

Carausebeșŭ în 26 Decembre 1883 st. v.

Arone Damaschin,
Președ. societății

(Evreii in Ungaria.) Generalulŭ Klapka publică în „P. Lloyd" o scrisóre către unŭ amicŭ alŭ sĕu magnatŭ, pe care 'lŭ dojenesce, pentru că a votatŭ în contra guvernului. „Așadér și tu escĭ unŭ membru alŭ ligei sânte? nu te temĭ, că vêrtejulŭ, în care te-ai aruncatŭ. te va înghiți?" Cu asemenĭ cuvinte apostroféza pe prietenulŭ seu și apoi se încércă ai esplica câtŭ de înțeleptŭ a fostŭ d. Tisza cândŭ a compusŭ proiectulŭ de lege pentru căsătoriile mixte între Ungurĭ și Jidanĭ. Pe timpulŭ primei numĕrărĭ de porŭ sub Iosifŭ II traieau în Ungaria, dîce elŭ, 25,000 Evrei. La începutulŭ veacului acestuia numerulŭ lorŭ se urcà la 50,000 suflete; pe la 1829 erau 100,000: în anulŭ 1847 numĕrulŭ Jidanilorŭ era 270,000; la 1870 s'au numeratŭ 500,000 Evrei în Ungaria și astadĭ numerulŭ lorŭ este aprópe la 700,000. Va se dică poporațiunea evreiéscă în timpu de 25—30 de anĭ se duplifică. În 1910, décă vorŭ progressá totŭ așa, vorŭ fi în Ungaria 1.500,000 și încă inainte de anulŭ 1950 voru fi 3.000,000 Evreĭ. „Înmulțirea acésta rapidă de-o parte și scăderea poporațiunei creștine, mai alesŭ a celei maghiare, de altă parte, ne impune datoria — dîce Klapka — de a ne îngriji ca Evreii sĕ nu devină unŭ elementŭ contrarŭ maghiarismului, ci Evreismulŭ sĕ servéscă spre întărirea puterilorŭ nóstre naționale." De aceea trebue sĕ se căsătoréscă patrioții seracĭ ungurĭ cu fete bogate de Jidovŭ și de aceea Klapka compătimesce pe aceia, carĭ s'au aliatŭ cu popii ultramontanĭ și cu rabinii ortodocșĭ în contra „înțeleptului și liberalului" proiectŭ alŭ guvernului.

(Tesaurulŭ de resboiŭ alŭ imperiului germanŭ.) Turnulŭ Julianŭ din Spandau cu prețióselc sale provisiunĭ va fi visitatŭ peste câteva dile de doi membri din comissiunea pentru datoriile imperiului germanŭ. Întrarea în acestŭ tesaurŭ de resboiu este forte binepăzîtă și numai atuncĭ póte fi posibilă, căndŭ voru întra cei doi membrĭ ai comisiunei deodată, pentru că numai ei au cheile dela acelŭ tesaurŭ și lăcatulu celŭ artificialŭ nu se póte descuia decâtŭ numai cândŭ amêndoue cheile deodată se bagă într'insulŭ. Mai ântăiŭ întră omulŭ în rotundă, unde se păstréză cele 120 de milióne de mărci pentru casurĭ de nevoie ale imperiului. Colosala sumă este împărțîtă în 10 despărțĕminte, dintre carĭ fiecare éră se împarte în 12 subdespărțĕminte, așa, că în fiecare despărțĕmêntŭ din aceste 12 se află câte unŭ milionŭ de mărcĭ în argintŭ. Fiĕcare milionŭ sĕ află în 10 pungĭ de câte dece mărcĭ. Îndată ce se începe revisiunea, se numesce unŭ despărțĕmêntŭ órecare, din care se îndică unŭ subdespărțĕmêntŭ spre a numera banii dintr'însulu. Pentru lucrulŭ acesta este designată o comandă militară, așa, că numĕrarea cea migălósă sĕ sĕvêrșesce istr'unŭ timpŭ fórte scurtŭ. Décă s'au revidatŭ douĕ séu trei pungĭ de câte 100,000 mărcĭ din diversele despărțĕminte și s'au aflatŭ suma din ele esactă, atuncĭ acésta parte a revisiunii s'a terminatŭ. După aceea sĕ revidéza si celelalte trei fondurĭ ale imperiului, celŭ pentru învalidĭ, celŭ pentru construcțiunea fortĕrețelorŭ și celŭ pentru clădirea edificiului pentru parlamentŭ, numai câtŭ la revisiunea acestorŭ fondurĭ se procede cu mai multă minuțiositate revidêndu-se mai ântăiŭ singuraticele valorĭ și căutândŭ cupónele, numerile, seriele și alte particularitățĭ asĕmĕnându-le cu registrele.

(O îndrăsneală rară) a avutŭ unŭ soldatŭ rusŭ din Țarskoe-Selo. Elu era în concediu la Petersburg. Ca sĕ soséscă la timpŭ în Țarskoe-Selo, trebuia sĕ plece cu trenulŭ dela 7 óre séra. Sciindŭ că trenulu plecase deja, elŭ apucà fuga pe o cale mai scurtă, ajunse la unu podŭ înaintea trenului și, pe cândŭ acestă trecea iute, soldatulŭ sĕ aruncà pe tampónele dintre douĕ vagóne de marfă. Astfelŭ călare pe tampóne merse până la o stația unde din nenorocirea lui sĕ oprì trenulŭ, deóre-ce îlŭ zărise șefulŭ stației, care îlŭ dete pe măna conductorului, ordonându'i sĕ-lu predea poliției din Țarskoe-Selo. Ca sĕ scape acum de acéstă perspectivă puçinŭ măgulitóre, soldatulŭ sare din vagonŭ aprópe de Țarskoe-Selo și p'acĭ i-a fostŭ drumulŭ. Ómenii l'au vĕdutŭ cădêndŭ peste capŭ în zăpadă: apoi s'a sculatŭ și a fugitŭ spre casarmă.

Nr. 180/884.

Publicațiune!

In urma conclusului representanței comunale din 19 Novembre 1883, aprobatŭ de congregațiunea comitatensă în ședința estraordinară din 10 Decembre 1883, se aduce la cunoscința publică, că spre acoperirea deficitului budgetului pe anulŭ 1884 s'a stabilitŭ pentru anulŭ curentŭ unŭ aruncŭ comunalŭ de 18 percente (18%) și se va încassa pe basa §-lui 43 alŭ art. de lege XLIV din 1883.

Brașovŭ în 12 Ianuariu 1884.

2—3 **Magistratulŭ orășănescŭ.**

Editoru: **Iacobŭ Mureșianu.** Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Tipografia: **Ioanŭ Gött și fiiŭ Henricŭ.**